

Fyll dem, stäng dem eller spräng dem

Renoveringsbehovet hos kyrkorna i landet är stort. Tillgänglighetsanpassning, invändig renovering och konservering av interiör är ett axplock av åtgärder som behöver göras. Samtidigt ska kalkylen gå ihop.

Fyll dem, stäng dem eller spräng dem var ett förslag som framfördes i en debattartikel på 70-talet som handlade om vad som skulle ske med de så kallade övertaliga kyrkorna. Och ja den saken har utretts av både kulturvårdande myndigheter som av Svenska kyrkan själva.

Sedan kyrkan och staten skildes åt för mer än två decennier sedan, så har mer än 100 kyrkor tagits ur bruk. Vissa har sålts till privatpersoner och byggts om till bostäder, några har rivits. I något fall har en kyrka omvandlats till krog, i ett annat till möbel- och inredningsbutik.

Det är ekonomiska aspekter som ligger bakom. Svikande besöksiffror och medlemsstopp innebär stora ekonomiska problem för församlingarna. Så stora att man kommer vara tvungen att fortsätta sälja kyrkorna, och därmed privatisera vårt allmänna kulturarv.

Visserligen ger staten årligen nästan en halv miljard till Svenska kyrkan för underhåll och renovering av kulturmiljöskyddade byggnader. Men bidraget utgör ändå bara en fjärdedel av vad allt detta underhåll egentligen kostar, alltså närmare två miljarder, mot dagens siffra som ligger på 460 miljoner kronor. I mars gick startskottet för renoveringen av hundraåriga Höga-

lidskyrkan. Med den kyrkoantikvariska ersättningen, som väntas uppgå till 40 miljoner kronor, är församlingen en kort bit på vägen till de 179 miljoner som renoveringen väntas kosta. Församlingen har varit tvungna att sälja konst och i en intervju med lokaltidningen Mitti, säger kyrkoherden att det även kan bli aktuellt med andra typer av insamlingar.

”

”Jag vet inte vad som är värst; att kyrkan stängs eller sprängs? Det må va osagt, men ja det – det sistnämnda är nog att föredra.”

Svenska kyrkan står för Sveriges största sammanhållna kulturarv och kan därför betraktas som en angelägenhet för hela Sverige. Också för många som väljer att gå ur kyrkan är byggnaderna fortsatt betydelsefulla.

Nu riskerar vi en situation där byggnadsminnen blir otillgängliga för allmänheten. Jag vet inte vad som är värst; att kyrkan sprängs eller stängs och blir en pub eller inredningsbutik?

Det må va osagt om sprängning, men ja det är nog att föredra. Ska kyrkan vårdas bör de också behålla sin funktion.

Myrna Whitaker
Redaktionschef, Branschaktuellt

Foto: Louise Linde/Stockholms Domkyrkoförsamling.

14

Renoveringen av Storkyrkan: Exteriören kommer nu att återställas till hur den såg ut under 1700-talet.

Nu finns vi på YouTube!

Branschaktuellt finns överallt!

Följ oss för de senaste uppdateringarna inom din bransch. Anmäl er till nyhetsbrevet på www.branschaktuellt.se

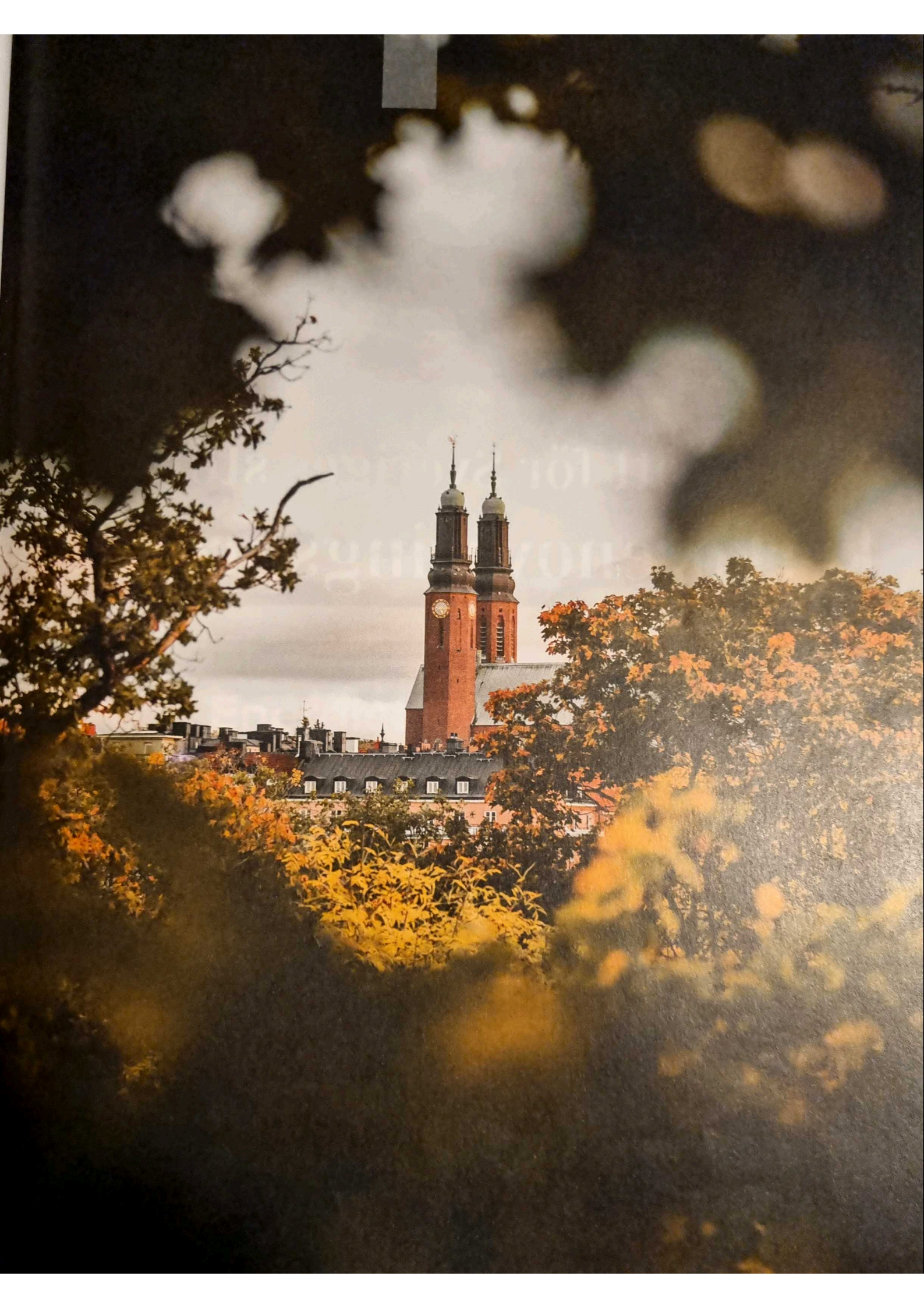

TEMA KYRKOR

Startskott för Sveriges största kyrkorenoveringsprojekt

Högalidskyrkan på Södermalm i Stockholm invigdes 1923 och anses vara en av den nationalromantiska epokens viktigaste byggnadsverk, inte bara i Stockholm utan i hela Sverige.

■ TEXT AV MYRNA WITHAKER

Startskott för Sveriges största kyrkorenoveringsprojekt

Högalidskyrkan på Södermalm i Stockholm invigdes 1923 och anses vara en av den nationalromantiska epokens viktigaste byggnadsverk, inte bara i Stockholm utan i hela Sverige. I våras gick startskottet för kyrkans renovering, som uppskattas kosta 179 miljoner konor.

Taket läcker, plåtar lossnar, fasaden vitt-rar sönder, brandskyddet är inte fullgott och måste moderniseras. Elsystem och avloppstammar måste bytas ut. Dessutom faller delar av putsen i koret ned, och sprickor har uppkommit i taket.

– Vi ska i princip göra om allting. Vi går igenom alla byggnadsdelar. I år inleder vi med fasadrenovering och kopparket till stora delar ska bytas. Sedan ska

vi fixa murverken, foga om, och renovera och byta naturstenen. och byte av sten, säger Sven Löfvenberg, vd för Kyrkans Fastighetssamverkan Stockholm.

Den närmare 100 år gamla Högalidskyrkan är i akut behov av renovering och den första mars startade det efterläng-tade arbetet, som leds av generalentreprenören In3prenör. Ett arbete som beräknas pågå i cirka 20 månader.

Kyrkan vill bli mer miljövänliga genom att investera i miljövänliga energisystem. Dessutom ska kyrkan tillgänglighetsanpassas för exempelvis rullstolsburna besökare, genom att bygga ut toaletter och ramper.

Den kyrkoantikvariska ersättningen täcker endast en del av kostnaden på 179 miljoner kronor. Resten har täckts av kyrkans församling, som enligt ett

pressmeddelande har fått ta ett lån för att finansiera ombygget. En stor del bekostas av församlingens medlemmar genom kyrkoavgiften.

– Statens bidrag har varit på mellan 30 och 40 procent. Resterande summa finansierades av församlingen, säger Löfvenberg. ■

TEXT AV MYRNA WHITAKER

De första ställningarna som monterades
upp i september 2020.
Foto: Louise Linde
/Stockholms Domkyrkoförsamling.

Stockholms äldsta kyrka renoveras: "Vi är nöjda"

Storkyrkan i Gamla genomgår en stor renovering. Bland annat ska delar av taket både bytas ut och målas om. För mer än 700 år sedan upprättades S:t Nicolai kyrka i Gamla Stan. Kyrkobyggnaden har sedan dess genomgått flera omarbeten, och bytte namn till Storkyrkan på 1600-talet.

Atelje för renovering, reparation av blyinfattade kyrkfönster & glasmålningar.

*Vi innehar mästarbrev och 50 års yrkeserfarenhet.
Välkommen att kontakta oss.*

Glaskonst W. Baier

Winfried Baier - Sabine Finke

0140-18220 070 218 20 31 info@wzglaskonst.se

Exteriören kommer nu att återställas till hur den såg ut under 1700-talet, där bland annat dagens gula färg kommer att målas om till rosa. M3 Bygg har tillsammans med KFS fått i uppdrag att genomföra projektet.

– Kyrkan är i stort behov av underhåll och att då få vara med och återställa den till sin forna barockprakt från 1700-talet är otroligt roligt och en mycket stimulerande arbetsuppgift, sa Sven Löfvenberg, projektchef och vd på KFS AB, kyrkans eget projektledningsföretag, i ett pressmeddelande från när projektet togs vid i juni förra året.

M3 poängterade att det kan finnas svårigheter i arbeten med äldre byggnader, men såg likväl fram emot projektet.

– Vi är både ödmjuka och stolta inför uppdraget, som innehåller utmaningar av både teknisk och logistisk karaktär. Projektet stärker ytterligare vår position inom ombyggnad – och restaurering av kulturminnesmärkta fastigheter, sa Johan Lindberg, VD på M3 Bygg, i samma pressmeddelande.

Nu har projektet, som har en bruttoyta på 2500 kvadratmeter, pågått i ett år och kommer en bra bit på väg. Svenska Kyrkan är tillfredsställda över hur arbetet hittills har gått.

I januari i år lyftes en taksdal och kopparplåt upp med skylift. Samtidigt togs den gamla kopparplåten ned. Foto: Louise Linde/Stockholms Domkyrkoförsamling.

– Vi är nöjda. Det har gjorts en gedigen förstudie med hjälp av expertis i olika delar. Arbetet har följts upp korrekt, och det känns tryggt att vi har det underlaget, säger Storkyrkans domkyrkoförvaltare Magnus Bäckström.

Projektiden kommer löpa på fram till hösten 2022 och beräknas kosta 70 miljoner kronor. Just nu byggs ställningar kring tornet, och det arbetas med taket och vissa delar av den södra fasaden. Det görs också ett stenbyte.

– Vi tror att det blir klart utifrån tidsplan. Just nu talar ingenting för att det inte skulle bli så, säger Bäckström. ■

TEXT AV FREDRIK FAHLMAN

Foto: Louise Linde/Stockholms Domkyrkoförsamling.

NYHET!

Redskapshållare för serviceplatsen

Plats för:

- Spadar
- Lövräfsor
- Krattor
- Hink
- Vattenkannor
- Handredskap
- Kyrkogårdsvaser

Underhållsfri

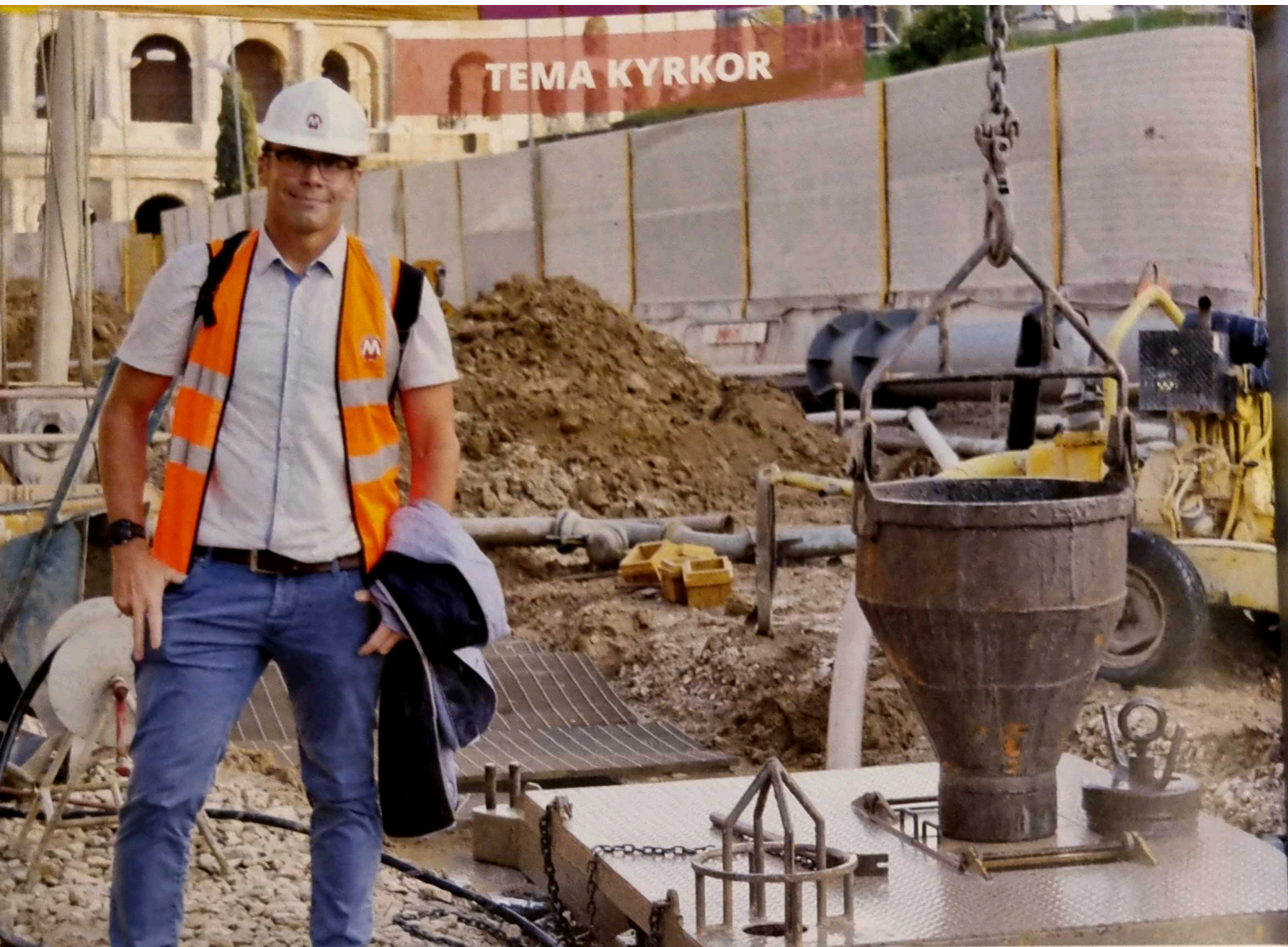
Tillverkad av rostfritt stål
Höjd 220 cm • Tak 60x70 cm

GRAVLYKTAN I ASARUM AB

Mobil: 0709-46 99 04 • www.gravlyktan.se
e-post: ewe@gravlyktan.se

GRAV
Lyktan

Svenska kyrkor: "Ett enormt underhållsbehov"

Fastighetsförvaltaren som stödjer kyrkans församlingar runtom i landet – utan vinstsyfte och på lokal nivå. Kyrkans Fastighetssamverkan är en fackmannamässig kyrklig fastighetsförvaltning som agerar projektledare åt en lång rad av församlingar.

Fastighetsförvaltaren har ansvarat för stora kyrkorenoveringar de senaste 15 åren och har stor kunskap och erfarenhet om det kyrkliga kulturarvet.

- Vi är lite ovanliga på det här sättet, för det finns ju ingen annan lösning

som är så enkel, när det kommer till kyrkliga renoveringar, någon annanstans i Sverige. Vi fungerar som vilka konsulter som helst på marknaden men driver fastighetsförvaltning eller byggprojektledning åt församlingarna, säger Sven Löfvenberg, Kyrkans Fastighetssamverkan.

Uppemot 40-tal församlingar har tagit hjälp av Kyrkans Fastighetssamverkan de senaste åren och i skrivande stund arbetar de med ett tjugotal församlingar både i Stockholm och Uppsala stift. Det är kyrkor med varierande underhållsbehov.

- Det är svårt att uppskatta något generellt för hela landet. Att vi enbart har ett eftersläpande underhåll, det skulle jag inte vilja säga, utan det varierar. På många platser i landet finns ett enormt stort underhållsbehov, men det representerar inte alla församlingar i Svenska Kyrkan. Vi försöker att hjälpa till där det behövs som mest, helt enkelt, säger han.

Att renovera en kyrka innebär en lång planeringsprocess som i vissa fall kan ta uppemot tio år, berättar Sven och poängterar att det framför allt är alla tillståndsansökningar, överklaganden och det kyrkoantikvariska ersättningsystemet som förhalar processen.

Det statliga stödet borde höjas

Något som rekommenderas från KFS håll, är att det statliga stödet för kyrkorna höjs, för de täcker bara upp för en del av restaureringsbehovet, sedan

får församlingarna gå in och täcka upp resten.

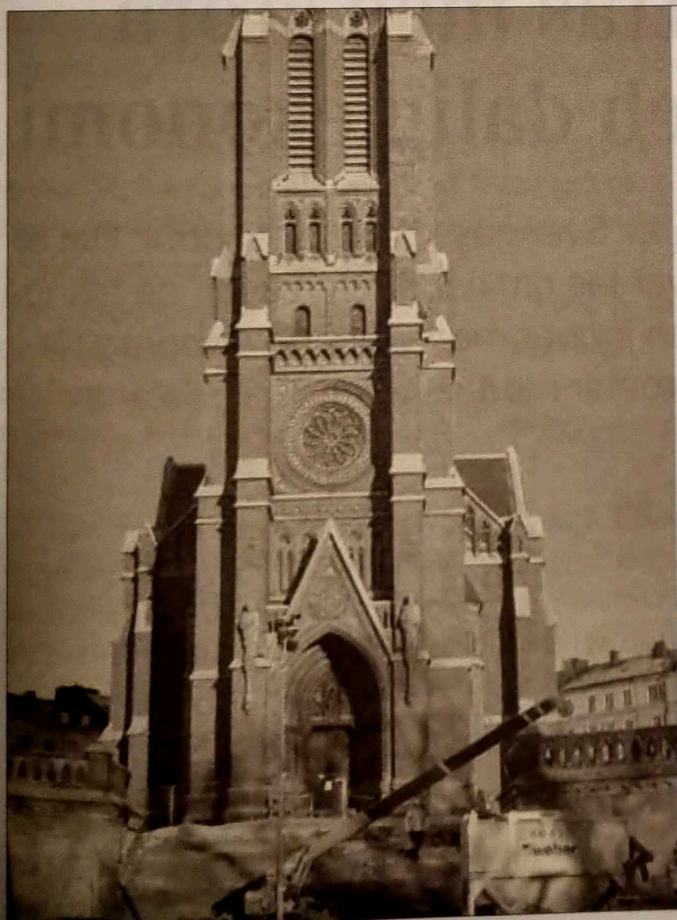
- Eftersom många går ur Svenska kyrkan och församlingarna krymper finns inte alltid tillräckliga medel för renoveringarna. Det gör att många församlingar släpar efter, och det är där som underhållsbehovet är som störst. Bara i Stockholms stift finns 109 som är värda ett extra skydd, vilket ofta innebär höga renoveringskostnader, menar Sven.

KFS är med i alla steg i kyrkorenoveringen. De upphandlar generalentreprenör och de underentreprenörer som passar för jobbet. Det finns vissa entreprenörer som är inriktade på kyrkor enbart och med deras erfarenhet så anlitas dessa gärna främst. Det handlar mycket om att man måste anpassa renoveringen till kulturav - det är en massa att tänka på och ta hänsyn till.

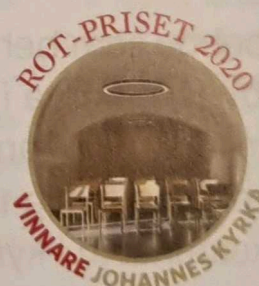
De kan även med sin förvaltarkompetens stödja i strategiska frågor och kan utarbeta lokalförsörjnings-, förvaltning- och kapitalförsörjningsplaner samt bistå i processerna kring kyrkoantikvarisk ersättning.

- Förvaltaren tar helhetsansvar gentemot församlingen och deltar i församlingens budgetarbete och interna processer. Detta ger ett strukturerat s.k. "planerat underhåll" för varje fastighet. Kyrkorådet får ett planeringsverktyg för framtida kostnader och intäkter. Detta hjälper församlingarna mycket, i renoveringsprocessen och som fastighetsägare av komplexa byggnader, avslutar han. ■

TEXT AV LINDA JOHANSSON

Projektledning och fastighetsförvaltning för
alla typer av kulturfastigheter
över hela landet

KFS vann ROT-priset 2020 för arbetet med nyproduktion av församlingssal under stentrappan till St Johannes kyrka.

KFS

KYRKANS FASTIGHETSSAMVERKAN
STOCKHOLM AB

Kammakargatan 30, 111 60 Stockholm, tel: 08241144
www.kfss.se